

KLASA: 007-04/26-02/03
URBROJ: 251-73/02-26-1
Zagreb, 21. svibnja 2026.

Na temelju članka 21. Statuta Sveučilišta u Zagrebu Fakulteta političkih znanosti, Fakultetsko vijeće Sveučilišta u Zagrebu Fakulteta političkih znanosti na sjednici održanoj 21. svibnja 2026. donosi

SMJERNICE ZA UPORABU GENERATIVNE UMJETNE INTELIGENCIJE U NASTAVI I IZRADI STUDENTSKIH RADOVA

(Pojmovi koji se koriste u ovim smjernicama koji imaju rodni značaj, bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod)

1. UVODNE NAPOMENE

Članak 1.

- 1) Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (dalje u tekstu Fakultet političkih znanosti ili Fakultet) prepoznaje da generativna umjetna inteligencija (GenUI), osobito veliki jezični modeli, postaju sastavni dio akademskog, profesionalnog i društvenog okruženja. Ove smjernice imaju za cilj uspostaviti okvir za korištenje GenUI-ja u nastavi, učenju i izradi studentskih radova.
- 2) Temeljna je zadaća Fakulteta političkih znanosti obrazovati studente za samostalno analitičko, kritičko i odgovorno promišljanje političkih, društvenih, medijskih i sigurnosnih sustava, aktera, procesa i sadržaja.
- 3) GenUI pritom može biti pomoćno sredstvo koje ubrzava rutinske, repetitivne i tehničke zadatke, ali ne smije zamijeniti kognitivne procese: analizu, interpretaciju, vrednovanje i argumentaciju, koji čine srž sveučilišnog obrazovanja.
- 4) Fakultet političkih znanosti teži uravnoteženom pristupu prema primjeni GenUI-ja. Fakultet prepoznaje njezine prednosti i mogućnosti u unapređenju učinkovitosti rada i pristupa informacijama, ali je istodobno svjestan rizika zloupotrebe, dezinformacija, pristranosti alata, površnog učenja te erozije akademskog integriteta. Fakultet političkih znanosti potiče razvoj znanja i vještina koje studentima omogućuju snalaženje u političkoj, društvenoj i profesionalnoj stvarnosti obilježenoj primjenom GenUI-ja. Slijedom toga, GenUI smatra se alatom za život i rad u suvremenom društvu, ali ne zamjenom za obrazovanje.
- 5) Fakultet prepoznaje da GenUI može imati važnu ulogu u osiguravanju ravnopravnog pristupa obrazovanju studenata s poteškoćama i/ili invaliditetom kako bi se svakom studentu Fakulteta ravnopravno omogućilo optimalno ostvarivanje obrazovnih ishoda. U tom slučaju se Smjernice nadopunjuju tako da se dopušta korištenje GenUI-ja kao asistivne tehnologije u

obliku, primjerice, prilagodbe nastavnih materijala, jezične obrade teksta, transkripcije, sažimanja i strukturiranja informacija. Uporaba GenUI-ja u ovom kontekstu smatra se primjerenom i opravdanom pod uvjetima da je poseban nastavni pristup dogovoren i osiguran od Uprave Fakulteta, a na osnovu postojećih fakultetskih propisa koje se odnose na prilagodbu obrazovanja studenata s poteškoćama i/ili invaliditetom te uz potporu i preporuke fakultetskog koordinatora za studente s invaliditetom. O potrebi i načinu individualizirane prilagodbe nastavnog pristupa za pojedinog studenta s poteškoćama i/ili invaliditetom potrebno je da nadležne fakultetske osobe s time upoznaju nastavnike. Navedeno i dalje obvezuje studente s poteškoćama i/ili invaliditetom poštovati načela akademske etike, jedno od kojeg je transparentno navođenje korištenja alata GenUI-ja prilikom obrazovnog procesa te oblikovanja akademskog rada i/ili medijskog sadržaja.

2. TEMELJNA NAČELA KORIŠTENJA GENERATIVNE UMJETNE INTELIGENCIJE

Članak 2.

Korištenje GenUI-ja na Fakultetu političkih znanosti temelji se na načelima etičnog i odgovornog korištenja, kritičkog razmišljanja, transparentnosti, odgovornosti te samostalnosti i prevencije ovisnosti.

Članak 3.

1) Alati GenUI-ja smiju se koristiti isključivo kao pomoćno sredstvo, na etičan i odgovoran način. Ona ne može i ne smije predstavljati zamjenu za samostalno promišljanje, analizu, argumentaciju, vrednovanje i sintezu znanja te se nikada ne može koristiti bez ljudske provjere dobivenih rezultata i sadržaja.

2) Fakultet teži tome da studenti razviju sposobnost prepoznavanja i razlikovanja etične i neetične uporabe alata GenUI-ja te razumiju kako neprimjerena uporaba može dovesti do različitih oblika akademskog nepoštenja, uključujući prikrivene oblike plagiranja putem korištenja sadržaja generiranog GenUI-jem.

Članak 4.

1) Kritičko razmišljanje, sposobnost povezivanja koncepata, razumijevanje konteksta i donošenje prosudbi temeljni su ishodi studiranja. Korištenje GenUI-ja kao zamjenu za stvaranje vlastitog mišljenja o nastavnim sadržajima, kao i njezino korištenje za obavljanje studentskih radnih zadataka koji predstavljaju praktičnu primjenu stečenih znanja i vještina u suprotnosti je s obrazovnom misijom Fakulteta.

2) Studenti trebaju biti sposobni procijeniti točnost, pouzdanost i relevantnost informacija generiranih GenUI-jem te kritički vrednovati njihovu znanstvenu utemeljenost i primjenjivost u akademskom radu.

Članak 5.

1) Svaka uporaba generativne umjetne inteligencije u nastavi, učenju ili izradi studentskih radova mora biti jasno i nedvosmisleno dokumentirana u svim svojim koracima. Studenti su dužni objasniti, navesti i opisati na koji način i u koju svrhu su koristili jedan ili više alata generativne umjetne inteligencije.

Članak 6.

1) Student snosi u cijelosti odgovornost za sadržaj, točnost, argumentaciju i zaključke u svim radovima koje izradi u okviru studija. To uključuje pravilno, potpuno i nedvosmisleno referenciranje te transparentno navođenje svih alata GenUI-ja koji su konzultirani ili korišteni tijekom izrade studentskog rada.

2) Pored toga, odgovorna uporaba uključuje i svijest o rizicima vezanima uz sigurnost i zaštitu osobnih podataka prilikom korištenja alata GenUI-ja, uzimajući u obzir etička načela Sveučilišta i Fakulteta. To uključuje načelo povjerljivosti i ishođenje informiranog pristanka od sudionika intervjua ili fokusnih grupa čiji se sadržaj namjerava obrađivati alatima GenUI-ja. Slijedom toga važno je podizati svijest o potrebi pažljivog odabira prikladnog alata GenUI-ja s obzirom na njegove postavke pohrane i obrade osobnih podataka. U dogovoru s mentorom, odnosno predmetnim nastavnikom, studenti se mogu obratiti za mišljenje Etičkom povjerenstvu Fakulteta.

Članak 7.

1) Svrha studiranja je stjecanje znanja i vještina za samostalan rad. Nekritičko korištenje GenUI-ja može negativno utjecati na razvoj znanja i vještina za samostalan rad i dovesti do kognitivne ovisnosti o korištenju GenUI-ja.

3. PRIMJERENA I NEPRIMJERENA UPORABA GENERATIVNE UMJETNE INTELIGENCIJE

Članak 8.

1) Primjerenom uporabom GenUI-ja smatra se:

- korištenje za formatiranje vlastitih pisanih radova;
- korištenje za lektoriranje i jezičnu provjeru vlastitih pisanih radova;
- pronalaženje znanstvene i stručne literature, uz obveznu provjeru relevantnosti i autentičnosti izvora te oslanjanje na alate razvijene za akademsku zajednicu;

- pronalaženje informacija i izvora podataka potrebnih za izradu studentskih radova i medijskih sadržaja, uz obveznu provjeru relevantnosti i autentičnosti izvora;
- transkribiranje intervjua te audiozapisa ili videozapisa, uz obveznu provjeru točnosti transkribiranog sadržaja i brigu o zaštiti osobnih podataka;
- prevođenje sa stranih jezika na hrvatski jezik ili s hrvatskog jezika na strani jezik, uz obveznu provjeru značenja i terminologije.

2) U svim navedenim slučajevima, konačni sadržaj mora proizaći iz individualnog promišljanja i rada studenta.

3) Uporaba alata GenUI-ja dopuštena je samo u mjeri u kojoj student zadržava intelektualnu kontrolu nad procesom izrade rada te je samostalno osmislio i oblikovao autentičan akademski tekst ili medijski sadržaj.

4) Neprimjerenom uporabom GenUI-ja smatra se:

- generiranje dijelova ili cijelih usmenih izlaganja, podnesaka, eseja, seminarskih, završnih ili diplomskih radova;
- generiranje dijelova ili cijelih medijskih sadržaja, osim ako to nastavnik nije izričito zadao kao dio studentskog zadatka i samo u onom obliku u kojemu je to eksplicitno zadao;
- generiranje i kodiranje kvalitativnih i kvantitativnih podataka, osim ako to nastavnik nije izričito zadao kao dio studentskog zadatka i samo u onom obliku u kojemu je to eksplicitno zadao;
- korištenje GenUI-ja za savladavanje i rješavanje ocjenskih problemskih i analitičkih zadataka, osim ako to nastavnik nije izričito zadao kao dio studentskog zadatka i samo u onom obliku u kojemu je to eksplicitno zadao;
- preuzimanje argumenata, interpretacija ili zaključaka;
- prikazivanje sadržaja generiranog GenUI-jem u pisanim radovima, usmenim izlaganjima i drugim oblicima radova i njihovo iznošenje kao svojih radova;
- korištenje neprovjerenih izvora, citata ili empirijskih podataka koji su nastali GenUI-jem te su dijelom ili u potpunosti izmišljeni;
- korištenje GenUI-ja tijekom ispita ili provjera znanja ako to nije izričito dopušteno i samo u onom obliku u kojemu je to eksplicitno dopušteno;
- izrada sažetaka i vlastitih bilješki bez čitanja radova iz kojih se bilješke rade;
- generiranje ideja za studentske radove bez aktivnog sudjelovanja studenta u razvoju argumentacije.

4. GENERATIVNA UMJETNA INTELIGENCIJA U STUDENTSKIM RADOVIMA

Članak 9.

1) Svaki studentski rad mora sadržavati jasnu izjavu o korištenju ili nekorištenju GenUI-ja, primjerice u metodološkoj napomeni ili posebnom odjeljku, s opisom:

- korištenog alata;
- svrhe korištenja;
- faze rada u kojoj je alat korišten;
- ispisom razgovora vođenog s alatom GenUI-ja.

2) Studenti su obvezni transparentno navesti korištenje GenUI-ja u svojim radovima, navodeći korišteni alat, svrhu korištenja i fazu rada u kojoj je alat korišten.

3) Student mora biti sposoban objasniti, obraniti i kontekstualizirati svaki argument, nalaz ili zaključak u radu, neovisno o eventualnoj tehničkoj pomoći GenUI-ja.

4) Nenavođenje korištenja GenUI-ja, neovisno o opsegu njezine uporabe, smatra se kršenjem načela transparentnosti i akademskog poštenja.

5) Student je dužan provjeriti znanstveni legitimitet i vjerodostojnost svih informacija dobivenih putem alata GenUI-ja te ih potvrditi u relevantnoj znanstvenoj i stručnoj literaturi.

Članak 10.

1) Studenti se prije korištenja GenUI-ja u izradi završnih i diplomskih radova prethodno trebaju konzultirati sa svojim mentorima. Sustavno mentoriranje, redovite konzultacije i dokumentiranje mentorskog rada služe kao preventivni mehanizmi protiv neprimjerene uporabe GenUI-ja.

2) Nastavnici mogu prije obrane rada putem dodatnih provjera, uključujući usmeno ispitivanje stečenih znanja i vještina, provjeriti jesu li argumenti, hipoteze, podaci i zaključci predstavljeni u završnim i diplomskim radovima rezultat samostalnog promišljanja studenta ili su plod neprihvatljive uporabe GenUI-ja.

5. MODALITETI IZVOĐENJA NASTAVE I PROVJERE ZNANJA

Članak 11.

1) Radi promicanja samostalnog razmišljanja i smanjenja rizika zloupotrebe GenUI-ja, Fakultet potiče:

- usmeno ispitivanje;
- redovitu prisutnost studenata na konzultacijama tijekom pisanja eseja, završnih i diplomskih radova,
- pisanje eseja i analitičkih zadataka u prostorijama Fakulteta za vrijeme izvođenja nastave;
- otvorene ispite (*open book exam*) uz jasno definirana pravila;
- radionički i problemski orijentiranu nastavu;
- usmena izlaganja, diskusije i grupni rad;
- praćenje studentskog rada kroz kontinuirano vrednovanje studentskih uradaka i postignuća.

6. ULOGA NASTAVNIKA I FAKULTETA

Članak 12.

1) Korištenje GenUI-ja ne smije biti obvezno za nastavnike. Istodobno, Fakultet ima etičku obvezu poticati razvoj institucionalnih kapaciteta, razmjenu iskustava i edukaciju nastavnika o mogućnostima i ograničenjima GenUI-ja.

2) Nastavnici imaju autonomiju u definiranju primjerenih oblika korištenja GenUI-ja na svojim kolegijima, u svrhu postizanja ishoda učenja na razini kolegija. Nastavnici trebaju u izvedbenom planu kolegija jasno i pravodobno naznačiti pravila korištenja GenUI-ja, najkasnije na početku izvođenja nastave. Nastavnici mogu korištenje takvih alata potpuno zabraniti, djelomično dopustiti ili aktivno poticati.

3) Fakultet ima odgovornost štititi akademski integritet te sustavno razvijati digitalnu, medijsku i analitičku pismenost studenata kao dio svoje obrazovne misije.

4) Fakultet ima odgovornost osposobiti studente za odgovorno djelovanje u svijetu rada u kojemu je GenUI sveprisutan.

5) Fakultet smatra važnom razvoj kompetencija studenata koje uključuju kritičko vrednovanje doprinosa GenUI-ja u procesu učenja i stvaranja novih znanja.

6) Fakultet potiče razvoj institucionalnih kapaciteta kroz edukacije, razmjenu dobre prakse i izradu dodatnih smjernica koje nastavnicima mogu služiti kao podrška u pedagoškoj primjeni GenUI-ja.

7. ZAKLJUČNO NAČELO

Članak 13.

1) Cilj ovih smjernica jest osnažiti studente da GenUI koriste odgovorno, svjesno i kritički, kao sredstvo koje povećava učinkovitost i produktivnost, ali ne može zamijeniti znanje, mišljenje i intelektualnu autonomiju koja čini temelj visokoškolskog obrazovanja kao pripreme za svijet rada. Smjernice se podvrgavaju periodičkoj evaluaciji i mogu se revidirati sukladno razvoju tehnologije, pedagoške prakse i regulatornog okvira.

8. NORMATIVNI DODATAK: KRITERIJI ZA ALATE GENERATIVNE UMJETNE INTELIGENCIJE POGODNE ZA STUDENTSKI AKADEMSKI RAD

Članak 14.

1) Alati GenUI-ja koji se koriste u nastavnom procesu i izradi studentskih radova trebali bi, u najvećoj mogućoj mjeri, ispunjavati sljedeće kriterije:

- Transparentnost izvora: omogućavanje jasnog uvida u korištene izvore i razlikovanje znanstvenih i drugih izvora;
- Provjerljivost navoda: mogućnost neovisne provjere rezultata u akademskoj literaturi;
- Akademsku usmjerenost: razvoj alata primarno za istraživački i obrazovni kontekst;
- Zaštitu podataka: usklađenost s propisima Europske unije o zaštiti osobnih podataka;
- Poticanje kritičkog mišljenja: podrška evaluaciji, usporedbi i refleksiji informacija.

2) Ovaj dodatak služi kao orijentacijski okvir te ne uvodi obvezu korištenja određenih alata.

9. TEHNIČKI DODATAK: IZJAVA O KORIŠTENJU GENERATIVNE UMJETNE INTELIGENCIJE

Članak 15.

1) *Ja, niže potpisani/a, izjavljujem da sam pri izradi svojeg eseja/završnog/diplomskog rada koristio alate generativne umjetne inteligencije, sukladno Smjernicama za uporabu generativne umjetne inteligencije u nastavi i izradi studentskih radova i da sam pravilno i potpuno dokumentirao/la način, vrste i opseg korištenja tih alata.*

2) *Ja, niže potpisani/a, izjavljujem da pri izradi svojeg eseja/završnog/diplomskog rada nisam koristio alate generativne umjetne inteligencije.*